

Samfundssind er meget mere end at hoste i ærmet

Af Peter Bendix Pedersen, formand for FRISKOLERNE, Vibeke Helms, næstformand for FRISKOLERNE, Torben Vind Rasmussen, formand for Efterskolerne, Lone Greve Petersen, næstformand for Efterskolerne, Lisbeth Trinskjær, formand for Højskolerne, Simon Lægsgaard Madsen, næstformand for Højskolerne, Per Paludan Hansen, formand for Dansk Folkeoplysnings Samråd, Carolina Magdalene Maier, sekretariatschef for Dansk Folkeoplysnings Samråd, Ingrid Ank, leder af Grundtvig-Akademiet, Kirsten M. Andersen, formand for Grundtvigsk Forum, Thorkild Bjerregaard, formand for Foreningen af kristne friskoler, Marie Ludvigsen, formand for Lilleskolernes Sammenslutning, Uffe Rostrup, formand for Frie Skolers Lærerforening, Hanne Pontoppidan, formand for Uddannelsesforbundet, Birgitte Vedersø, formand for Danske Gymnasier, Tomas Kepler, formand for Gymnasieskolernes Lærerforening, Ole Heinager, formand for Danske Erhvervsskoler og Gymnasier – Lederne, Annette Vilhelmsen, næstformand for Danske Erhvervsskoler og Gymnasier - Lederne, Gordon Ørskov Madsen, formand for Danmarks Lærerforening, Dorte Lange, næstformand for Danmarks Lærerforening, Pernille Brøndum, Formand for Danske HF & VUC

Det siges, at et samfund skal kendes på, hvordan det behandler sine svageste. Lige nu ser vi politikere, der uden at ryste på hånden inddrager opholdstilladelser for syriske flygtninge, herunder unge mennesker under uddannelse. Som det eneste land i Europa vurderer myndighederne i Danmark, at Damaskus er et sikkert sted. Uagtet at UNHCR – FNs flygtningeorganisation – siger, at Damaskus ikke er sikkert. Uagtet at USA's udenrigsminister Antony Blinken i slutningen af marts kom med en appel til andre lande om ikke at presse syriske flygtninge til at vende tilbage, før det kan ske med sikkerhed og værdighed. Verden ser tilsyneladende undrende på, og toneangivende britiske og tyske aviser spørger »Hvad ved Danmark, som resten af verden ikke ved?«.

Overfor denne virkelighed står en anden virkelighed, som er fastsat ved lov. Nemlig den, at landets folkeskoler, friskoler og private grundskoler, efterskoler, højskoler, VUC'er, erhvervsskoler og gymnasier skal udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. Vi skal opdrage eleverne til at leve i og medvirke til et samfund som det danske med frihed og folkestyre. Vi skal lære eleverne samfundssind, folkeoplysning og retsorden. Man kunne sammenfatte det med: vi skal lære eleverne ordentlighed. Uden ordentlighed forvitrer de forpligtende fællesskaber.

Vi ansporer børn og unge til, at de skal være aktive medborgere, herunder gerne blande sig i samfundsdebatten og bruge deres ytringsfrihed. I Frankrig har vi på allerværste vis fået bekræftet, at det er magtpåliggende at opdrage børn og unge til at forstå værdien af retten til at udtrykke sig frit. Derfor skal også vi – skolefolket - ytre os, ikke mindst når emnerne er svære og dilemmafyldte.

Situationen med de syriske flygtninge, der sendes i udrejsecentre, fordi nogle af dem hellere vil ende dér end i Syrien, somaliere, der sendes tilbage til stærkt usikre forhold og en mangeårig mistænkeliggørelse af muslimske medborgere hertilands anfægter selve det opdrag, vores skoler har fået via lovgivning. Hvordan rimer de smukke formålsparagraffer for vores uddannelser målrettet børn og unge med den virkelighed, de bliver præsenteret for på daglig basis?

Skal unge mennesker sidde på udrejsecentre, mens klassekammeraterne kører studenterkørsel og fejrer deres ungdom og fremtid? Er det virkelig i tråd med den danske folkestemning? Ingen andre europæiske lande sender syriske flygtninge retur. Det fremkalder tvivl om de faktiske forhold, så hvorfor lader vi ikke tvivlen komme de forurettede til gode (flygtningene), som vi plejer i vores retsstat?

Det er farligt at kaste diskussionen om 'danskhed' og 'danske værdier' ind i den i forvejen ophedede debat, men det er vanskeligt at undgå. For de partier, der står i spidsen for en stram udlændingepolitik, er også ofte de samme partier, der påkalder sig retten til at definere, hvad der er dansk.

Vi forstår os selv og de (ud)dannelsesinstitutioner, vi repræsenterer og bakker op om, som udtryk for en særlig dansk uddannelses- og oplysningstradition, der bygger på et dansk værdisæt, som springer ud af den historie, vi som land har. I den tradition står demokratisk dannelse, ligeværd, tolerance og respekt for menneskers rettigheder som centrale idealer.

Vi mener, demokratisk dannelse blandt andet handler om at håndhæve demokratiske rettigheder og dét at forstå sig selv som en del af et fællesskab, og dermed er det også et begreb, der udfolder sig som livsform og en måde at forholde sig til "den anden" på.

Vi er et land, der er rundet af en enestående tradition for åndsfrihed, frisind og fællesskab. Civile danskere reddede jøder mod nazistisk forfølgelse under anden verdenskrig. Vi er blandt de mest tillidsfulde i verden. 78 ud af 100 danskere svarer "ja" til, at de stoler på andre mennesker. I Brasilien er det 3 ud af 100. Tillid er forudsætningen for sammenhængskraften, som er et hårdtprøvet politisk slagord. Vi ser bydelsmødre, venskabsfamilier, frivillige fodboldtrænere og familier der samler affald i lokalområdet - slet og ret fordi mange gerne vil bidrage til 'det fælles'.

Hvorfra stammer den hårde og fjendtlige retorik, som følges op af klippefast politisk handlekraft? Hvorfor risikerer man at blive latterliggjort, hvis man viser hjerte og empati? Vi synes, det er overordentligt vanskeligt at se passivt på, at børn og unge med flygtningebaggrund fjernes fra de skoler og uddannelsesinstitutioner, vi har inviteret dem ind i, med visheden om, at de kommer til at opholde sig på ubestemt tid i danske udrejsecentre.

Børn og unge i Danmark har sædvanligvis krav på uddannelse. Når vi fjerner dét fra dem, fjerner vi deres muligheder for at dygtiggøre sig gennem undervisning, udvikle kompetencer, skabe relationer og blive hele mennesker.

Når unge mennesker – midt i et skoleår – rives ud af deres skolesammenhæng uden mulighed for appel, er det selvsagt dybt alvorligt for den enkelte. Og klassekammeraterne oplever på nærmeste hold, hvordan ord bliver til handlinger med kæmpestore konsekvenser for deres venner af kød og blod.

Hvordan skal børn og unge forstå barmhjertighed og næstekærlighed, som vi sædvanligvis ser som centrale, danske værdier, hvis det mest gælder mennesker, der ligner flertallet?

Og, er vi helt sikre på, at vi overhovedet har 'råd' til at smide børn og unge med lyst til at bidrage til det danske samfund på porten? Flere brancheorganisationer har igennem en årrække råbt vagt i gevær med budskabet om, at vi kommer til at mangle arbejdskraft.

Vi er nervøse for de fordomme, som den barske retorik og de konkrete afgørelser fører med sig. Vi synes langt fra, emnet er enkelt - snarere aldeles vanskeligt og fyldt med dobbelthed.

»FN er konger uden jord«, sagde Inger Støjberg (Løsgænger) i DRs "Debatten" med Clement Kjersgaard for nyligt, og markerede dermed, at FNs vurderinger i forhold til landesikkerhed ikke nødvendigvis skal tages seriøst. Rasmus Stoklund (S) sagde i samme debat, at den danske regering ikke ønsker at samarbejde med Assad-regimet, men at det ikke har noget at gøre med landets sikkerhed.

Er vi ved at dreje landets grundlæggende værdisæt i en ny retning, hvor børn og unge på daglig basis oplever førende politikere blottet for tvivl udføre stærkt dilemmafyldte beslutninger og endda udtaler sig skeptisk overfor stolte institutioner som eksempelvis FN? Vi opdrager faktisk eleverne på vores skoler til at anerkende FN som en seriøs organisation med et alvorfuldt forehavende.

Vi er et land, der er vant til at rumme forskelligheder og hylder at debattere og kunne være uenige. Det er indgraveret i vores lands dna. Men, de idealistiske og betydningsfulde formålsparagraffer skal ikke kun afspejles i den enkelte (ud)dannelsesinstitution. Det skal kunne mærkes i vores samfund.

Vi skaber vores samfund sammen – hver dag. Handlinger og sprog skaber vores verden. Samfundssind er meget mere end at hoste i ærmet. Vi vil også blive målt på vores evne til at være et ordentligt folk.